

Spis treści

Wykaz skrótów	IX
Wykaz literatury	XIII
Wstęp	1
1. Unikanie opodatkowania – przeciwdziałanie	1
2. Koncepcja obejścia prawa podatkowego.....	1
2.1. Doktryna orzecznicza obejścia prawa podatkowego i jej przykłady ..	1
2.2. Zakwestionowanie koncepcji obejścia prawa podatkowego	2
3. Pierwsza klauzula przeciwko unikaniu opodatkowania	3
3.1. Wprowadzenie pierwszej klauzuli ogólnej.....	3
3.2. Uchylenie pierwszej klauzuli ogólnej.....	4
4. Artykuł 199a OrdPU.....	5
4.1. Wprowadzenie art. 199a	5
4.2. Wyrok Trybunału dotyczący art. 199a.....	5
4.3. Przepis art. 199a a klauzula przeciwko unikaniu opodatkowania	6
5. Pierwszy projekt klauzuli przeciwko unikaniu opodatkowania	7
5.1. Założenia projektu ustawy.....	7
5.2. Projekty ustaw.....	7
6. Podsumowanie.....	8
Rozdział I. Klauzula przeciwko unikaniu opodatkowania	
– wprowadzenie	9
1. Kontekst międzynarodowy	9
1.1. Przeciwdziałanie unikaniu opodatkowania na szczeblu międzynarodowym.....	9
1.2. Kontekst międzynarodowy a polska klauzula przeciwko unikaniu opodatkowania.....	19
Rozdział II. Komentarz do przepisów polskiej klauzuli	23
1. Konstrukcja klauzuli przeciwko unikaniu opodatkowania.....	23
1.1. Definicja unikania opodatkowania.....	23
1.1.1. Unikanie opodatkowania – pojęcie.....	24
1.1.2. Pojęcie „czynności”	25
1.2. Elementy unikania opodatkowania: sztuczność, sprzeczność z celem ustawy, działanie przede wszystkim w celu uzyskania korzyści	26
1.2.1. Uwagi wprowadzające.....	26
1.2.2. Sprzeczność z przedmiotem przepisu ustawy podatkowej.....	27

Spis treści

1.2.3. Sprzeczność korzyści z celem przepisu ustawy.....	29
1.2.4. Cel ustawodawcy czy cel ustawy?.....	30
1.2.5. Cel przepisu ustawy podatkowej – maksymalizacja wpływów podatkowych	32
1.2.6. Cele przepisów podatkowych – rodzaje	34
1.2.7. Cele przepisów podawane w orzecznictwie – przykłady	36
1.2.8. Kolidzja celów	37
1.2.9. Rozwiązania mające wyłącznie wymiar podatkowy	38
1.2.10. Sztuczny sposób działania	40
1.2.11. Znamiona sztuczności	41
1.2.12. Okoliczności towarzyszące postępowaniu podatnika	43
1.2.13. Dwie płaszczyzny oceny sztuczności	44
1.2.14. Okoliczności mogące wskazywać na sztuczność (art. 119c § 2).....	44
1.2.15. Stan identyczny w stosunku do stanu wyjściowego	47
1.2.16. Elementy znoszące się/kompensujące	48
1.2.17. Ryzyko ekonomiczne/gospodarcze	48
1.2.18. Katalog otwarty przesłanek sztuczności	51
1.2.19. Zagraniczne wzorce	52
1.2.20. Sztuczny sposób działania – przykłady	54
1.3. Korzyść podatkowa.....	56
1.3.1. Uwagi ogólne.....	56
1.3.2. Zakres przedmiotowy „korzyści podatkowej”.....	59
1.4. Przesłanki konieczne do zaistnienia unikania opodatkowania	61
1.4.1. Działanie „przede wszystkim w celu uzyskania korzyści podatkowej”.....	61
1.4.2. Współistnienie celów	64
1.4.3. Metodologia oceny istotności	65
1.4.4. Materiał dowodowy	66
1.4.5. Moment, na jaki weryfikowany jest cel	69
1.4.6. Ciężar dowodu	70
1.4.7. Cele ekonomiczne i gospodarcze	73
1.4.8. Cel gospodarczy/ekonomiczny a koszty uzyskania przychodów	76
1.4.9. Cel zespołu czynności powiązanych.....	77
1.4.10. Przykłady okoliczności mogących stanowić uzasadnienie działań podatnika	77
1.4.11. Instrumenty przewidziane wyłącznie przez prawo podatkowe	78
1.5. Wyłączenia stosowania klauzuli	79
1.5.1. Uwagi ogólne	79
1.5.2. Korzyść podatkowa nie przekracza 100 000 PLN	80
1.5.3. Uzyskanie opinii zabezpieczającej	83

Spis treści

1.5.4. Brak załatwienia wniosku o wydanie opinii zabezpieczającej w terminie	84
1.5.5. Podatek od towarów i usług/niepodatkowe należności budżetowe	84
1.5.6. Szczególne przepisy zapobiegające unikaniu opodatkowania.....	86
1.5.7. Wyłączenia zastosowania klauzuli a regulacje umów o unikaniu podwójnego opodatkowania	88
1.6. Skutki zastosowania klauzuli.....	90
1.6.1. Czynności realizujące również inne cele ekonomiczne lub gospodarcze	90
1.6.2. Czynności, których jedynym celem jest uzyskanie korzyści podatkowej.....	96
2. Rada ds. Przeciwdziałania Unikaniu Opodatkowania	98
2.1. Uwagi wprowadzające.....	98
2.2. Opinie Rady	102
2.3. Tryb pracy Rady	104
3. Opinie zabezpieczające	106
4. Postępowanie w sprawie zastosowania klauzuli oraz inne postępowania związane z klauzulą	115
4.1. Postępowanie w sprawie unikania opodatkowania.....	115
4.2. Możliwość korekty deklaracji.....	122
4.3. Inne niż wydanie decyzji o unikaniu opodatkowania sposoby zakończenia postępowania.....	128
4.4. Treść decyzji o unikaniu opodatkowania.....	130
4.5. Klauzula przeciwko unikaniu opodatkowania a interpretacje indywidualne.....	132
4.5.1. Odmowy wydania interpretacji.....	132
4.5.2. Klauzula przeciwko unikaniu opodatkowania a ochrona wynikająca za zastosowania się do interpretacji.....	149
5. Pozostałe przepisy (przepisy intertemporalne).....	152
Rozdział III. Klauzula a wymogi konstytucyjne dotyczące przepisów podatkowych.....	157
1. Źródła wątpliwości w odniesieniu do konstytucyjności klauzuli	157
2. Wymogi konstytucyjne	159
2.1. Uwagi wstępne.....	159
2.2. Najistotniejsze regulacje konstytucyjne	160
2.3. Wybrane zasady konstytucyjne	160
2.4. Wyrok TK ws. art. 24b § 1 OrdPU	161
2.5. Stanowisko Ministra Finansów w odniesieniu do konstytucyjności klauzuli.....	163

Spis treści

3. Ocena obecnie obowiązujących regulacji	164
3.1. Argumenty przemawiające za konstytucyjnością przyjętych uregulowań.....	164
3.1.1. Uwagi wstępne.....	164
3.1.2. Określenie rodzaju normy prawnej	165
3.1.3. Określenie treści rozstrzygnięcia	165
3.1.4. Określenie okoliczności, w których klauzula znajduje zastosowanie	165
3.1.5. Gwarancje proceduralne	166
3.2. Zastrzeżenia do obecnie obowiązującej regulacji	167
3.2.1. Uwagi wstępne.....	167
3.2.2. Możliwe naruszenie zasady zaufania do państwa i stanowionego przezeń prawa	167
3.2.3. Możliwe naruszenie zasady wyłączności ustawy w kształtowaniu obowiązków podatkowych oraz zasady dostatecznej określoności prawa i bezpieczeństwa prawnego.....	168
3.2.4. Możliwe naruszenie zasady proporcjonalności	171
3.2.5. Podsumowanie	172
3.3. Regulacje intertemporalne	172
3.3.1. Uwagi wstępne.....	172
3.3.2. Wprowadzenie klauzuli w trakcie roku podatkowego.....	172
3.3.3. Objęcie zakresem klauzuli skutków czynności prawnych dokonanych przed wejściem w życie klauzuli.....	173
Rozdział IV. Praktyka stosowania klauzuli	177
1. Uwagi wprowadzające.....	177
2. Odmowy wydania opinii zabezpieczających.....	179
2.1. Odmowa wydania opinii zabezpieczającej dotyczącej rozpoczętej, lecz niezakończonyj na dzień złożenia wniosku, czynności nabycia akcji przez strategicznego inwestora (145058/K) z 12.4.2017 r.	179
2.2. Odmowa wydania opinii zabezpieczającej wobec czynności planowanej będącej jedynie elementem (dokończeniem) zaplanowanego wcześniej działania (145398/K) z 22.5.2017 r. (dotycząca podziału oraz przekształcenia podmiotu)	188
2.3. Odmowa wydania opinii zabezpieczającej w sprawie stosowania klauzuli przeciwko unikaniu opodatkowania w zakresie programu motywacyjnego dla członków zarządu (147798/K) z 19.12.2017 r.....	195

2.4. Opinia zabezpieczająca w sprawie stosowania klauzuli przeciwko unikaniu opodatkowania w zakresie świadczenia pieniężnego uzyskanego przez pracownika z tytułu zawartej z pracodawcą „umowy dotyczącej uczestnictwa w wyniku sklepu” (149398/K) z 28.12.2017 r.	204
3. Ostrzeżenia przed optymalizacją podatkową.....	213
3.1. Uwagi wstępne.....	213
3.2. Status prawny ostrzeżeń przed optymalizacją podatkową.....	213
3.3. Publikowanie ostrzeżeń w innych krajach – przykład Wielkiej Brytanii a polska praktyka	214
3.4. Okoliczności wskazujące na unikanie opodatkowania w świetle ostrzeżeń	216
3.5. Informacje Szefa KAS a odmowy wydania interpretacji indywidualnych.....	218
4. Orzeczenia sądów administracyjnych związane z klauzulą – wybrane przykłady.....	219
4.1. Wyrok WSA w Poznaniu z 30.5.2017 r. (I SA/Po 493/17, Legalis) – program motywacyjny	219
4.2. Wyrok WSA w Gdańsku z 12.7.2017 r. (I SA/Gd 676/17, Legalis) – wystąpienie ze spółki.....	223
4.3. Wyrok WSA w Poznaniu z 24.11.2017 r. (I SA/Po 722/17, Legalis) – przekształcenie i likwidacja spółki	228
Rozdział V. Orzecznictwo zagraniczne dotyczące klauzuli przeciwko unikaniu opodatkowania	233
1. Wprowadzenie	233
2. Orzecznictwo w Kanadzie: sprzeczność z celem i przedmiotem ustawy podatkowej	234
2.1. <i>Canada Trustco (Canada Trustco Mortgage Co. v. Canada, [2005] 2 S.C.R. 601, 2005 SCC 54)</i>	234
2.2. <i>Canada Safeway (Canada Safeway Limited v. Alberta, 2012 ABCA 232)</i>	237
3. Orzecznictwo w USA: treść ekonomiczna czynności; możliwość oceny poszczególnych czynności w ramach zespołu	240
3.1. <i>Coltec [Coltec Indus. v. United States, 454 F.3d 1340 (Fed. Cir. 2006)]</i>	240
3.2. <i>Shell Petroleum [Shell Petroleum, Inc. v. United States, 102 A.F.T.R.2d 2008-5085 (S.D. TEX. 2008)]</i>	244
4. Orzecznictwo w UK: kwestia sztuczności działań podatnika; niezależna transakcja a czynność współzależna w ramach zespołu ...	248

Spis treści

4.1. <i>Craven v. White</i> (<i>Craven v. White</i> [1989] AC 398, 514).....	248
4.2. <i>Irc v. Spi</i> (<i>Inland Revenue Commissioners v. Scottish Provident Institution</i> [2004] UKHL 52)	251
5. Orzecznictwo w Niemczech: GAAR v. SAAR.....	257
5.1. <i>Dividend stripping</i> (BFH, 20.11.2007, I R 85/05; BFH, 15.12.1999, I R 29/97).....	255
Indeks rzeczowy	259